

krada sunca

dragomir bogdanović

Dečak je raširio kapu držeći je obema rukama nad glavom. Lice mu se uozbiljilo, a oči postale čudno bistre i mudre. Onda se ozaren zagledao u kapu i potrčao starcu. Pružio mu je i rekao da je prepuna sunca. On zna, mucao je, kako je starom teško bez svetla, tu pod stepenicama, i zato je ubvatio sunce. Neka ga ljudi prebiju, neka mu polome rebra, ali on je samo za starog zarobio sunce.

Starac naredi da pride. Dečak je preklinjao da ga ne tuče. On ništa zlo nije učinio. Poslednji metar prešao je na kolenima. Starac podiže ruku i pomilova dečakovu kosu. — Znam — jecao je. Dečak se rastužio. On nije htio da uvredi starog. Kao da se nečeg setio odbaci štak sa starčevih nogu. Nisu drvene, opipao ih je zapanjen. Baš nisu drvene noge. Zašto onda ne pode drumom, pa njemu tako malom ne bi izlomili kosti što im je ukrao sunce.

Starac je razumeo dečaka i dugo se zavaljivao na poklonu. Rekao je da bogovski vredi to dubre od sunca, zatvoreno u njegovoj kapi. Dečak je poljubio starca u bradu, pa se prvi put na njegov poziv, posle pet godina uzajamne zlobe ispričilo u sanduku.

Ujutru, starac je našao dečakovu ruku na svom vratu. Nije se ni pomerio. Dečak se ipak probudio. Sanjao je kako su im ljudi ponovo ukrali sunce, i sakrili ga negde daleko, čak tamo iza velike reke. Starac se zaklimjao u svoje oči da mu je ono inače nepotrebno. Tvrdio je da sada samo dolazi pod njihovo stepenište.

Dečak se zapanjen tanom zagledao u iskošen beton nad glavom. Razumeo je odjednom koliko je starcu bladno. — Kućkino sunce — psovao je. Možda ga ljudi nisu otieli. Možda ljudima i nije toliko potrebno. Ali ubvatiće ga. On ima brze noge kao onaj naslikani jelen sa table gde se prodaju piške. Da ima deset dinara mogao bi odmah otrčati do te radnje, kupiti pišku, i ubiti sunce. Ovako... Ali sada, sutra, povešće starog preko Crvenog mosta. Tamo preko reke uvek ima mnogo svetla. Krećemo! Poskočio je sumano. Krećemo, staril Dobro, čupavi. Odmiri ga starac. Biće kako si kažeš. Jedino ne znam kome i kuda nas dvojica da krenemo. Ili, možda mi nisi rekao da neko ga poznaješ.

Dečak se smejaio. — Sunce — sada može da priča o njemu kao o svojim džepovima. Polaze sutra zorom. Otići će na pijacu i nabaviti nešto za put (na pijaci ima mnogo toga). Onda će prevariti onu pekarku i smlati jedan veliki hleb. Ne crni, beli će uzeti. Baš beli!

Starac je odbio da pode. Nismo dovoljno spremni, bramo se. I najzad, iz svoje kože ne možemo pobeći. Ma gde se nalazili nas dvojicu niko neće primetiti.

Ako — rekao je dečak. Prosto, odgurate starog, zajedno sa sandukom, preko Crvenog mosta.

Starac ga potseti da sanduk u kome on sedi nema točkova. — Ne može se tek tako poći na put, čupavi —

Ali, zašto? — Čupavi će naći lepe govdene točkove. Prave točkove. Prestižate sve automobile. Gurate starog kao vetar. Večeras kad se smrkne on će otići u Glavnu ulicu. Prekoputa one radnje sa puškama ima još jedna. U njenom izlazu leže ne četiri nego mnogo točkova. Nije mu teško da ih uzme. Oko ponoći nena skoro nikoga u Glavnoj ulici. Poneće malo blata, slušao je kako se to radi, i priljepiti na svoje. Onda će lupiti šakom. Ništa se neće čuti.

Starac zadržba. Ne, tako ne može biti ništa. Tako on ne želi da pode na put. U Glavnoj ulici, zna on dobro, uvek neko prolazi. U Glavnoj ulici teško je nešto uzeti po svojoj volji. U Glavnoj ulici čoveka odmah šepaju za grkljan.

Dečak je gledao začuđeno ne sbratajući mnogo, ali je bio siguran da će stari umreti bez sunca, pod tim smrdljivim stepenicama. I zašto onda toliko viče?

Starac je odlično rekao da više ne želi govoriti o putovanju. — To putovanje, to je glupost.

Dečak je počeo da priča o tome kako je krao semenke od one babe, pa ništa. Zasto bi ga onda ulovili baš večeras. Starac je pokušao da objasni. — Semenke, to je dešeto — vikao je. Možda je baba videla da kradeš semenke a nije htela da kaže. Ali razbiti izlog! E, čupavi! Izlog u Glavnoj ulici. Dobro, ne u Glavnoj, u ma kojoj ulici. Mi nemamo prava da razbijamo taj izlog. Niko nema prava da razbije taj usrani izlog.

— U redu. Dečak je oborio glavu. Dugo su razgovarali. Posle zaspali.

Nakon nedelju dana dobrom domaru je umrla ćerka; sasvim mala, još u kolicima. Dečak je je zatekao pored ukoočenog tela, iza podrumskih vrata. Ispričao je kako njemu sada tako velikom samo smetaju ta kolicica, i kako ima čvrste noge pa može da trči. A stari, poznaje ga odavno, sedi u onom gadnom sanduku i umire bez sunca. Kad bi dobili kolicica, uvekao se, otišli bi kroz Glavnu ulicu, čak tamo iza velike reke i sve bi bilo bolje.

Domar je rekao da kolicica ipak ne može pokloniti, jer hoće pošteno da sabrani svoju devojčicu. Ali, ako ostane neki dinar od prodatih kolicica, platiće pravi ljaker za put preko Crvenog mosta.

Dragomir BOGDANOVIĆ rodio se 5 septembra 1953 u Novom Sadu. Sada je apsolvant jugoslovenske književnosti na Filozofskom fakultetu u N. Sadu. Prvu svoju pripovetku (Ljubava) objavio je u »Poljima« 1957 godine.

crveni sto

dušan belča časovi pre sna i pre smrti

1. Ljubav

Nikada se nije dobro znalo da li je pravilnije da tve-
tom vlada dan ili noć. Kažu: noću se dobro ne vidi. Jedno
mišljenje koje nije dovoljno tačno. Ali i ja znam da se
noću dobro ne vidi, noć nije ni stvorena da se vidi, već da
se oseća. Čemu slike ružnih i mutnih predmeta kada oni
nisu naši. Dan je svetao i jasan i ne može da se poljub
i pružite noću usne, osećate kako se za njih lepi mrak.

2. Cvet narisa

Ima ljudi koji pre nego što legnu pogledaju svoje lice
u ogledalu, a žene se čak i spremaju za spavanje. Ja ne
postupam tako. Imam jedno veliko ogledalo u svojoj sobi
i noću mu se prikladam i zagledam se u nečije lepo blede
lice. Gledam dugo mrtve cvetove u podočnjacima i pitam
se, otkud tako blede lice. Odjednom mu se iza leđa prikra-
de moja senka i ispije ga. A verujte, ja se sutra opet vra-
ćam i pokušavam da ga poljubim.

3. Molitva

Postoji običaj da se ode na groblje i da se plače za
mrtvima da ih se seti. Ja ću jednoga sunčanog dana po-
podne otići na groblje da se setim živih, i da im pevam.

4. Tuga

Noću kasno pre nego što legnem pogledam slike u
svojoj sobi i ne mogu da dokučim zašto te slike ne stoje
glavačke. Dugo razmišljam, ali uvek pre nego što zaspim,
setim se da one stoje glavačke. O, kako se onda rastužim,
jer one su ipak nevine.

5. Opasnost

Noću čoveka nešto osvoji i drži ga vezanog za sebe.
Noću se od nečeg dihti za nešto. Ivice noći su oštre.
Noć, topla noć bez vetrova znači da čovek prolazi, odlazi
negde u dan. Napustiti noć znači izgubiti sigurnost. U svome
životu gledaću da ne izgubim noć i ne prepustim je vetru,
jer može je jednoga trena, o nesreće, rasterati kao izmaglicu.

6. Brda sunca

Kada su bregovi u magli, kažemo: nema bregova, a
kada se približimo njima, iako nismo znali da postoje,
vidimo ih u svoj veličini, pa čak i ne naslućujemo njihovu
veličinu. Verujem da je tako nešto i između nas dvojice.

7. Bolest

Uveče neko zađe, neko se rodi, neko umre, neko
procveta. Znam, ima cvetova koji se zatvore, a i koji otvore
svoju dobru šaku i puste iz nje još malo mirisne nodi. Ja se
uveče samo malo izmenim i dobijem blede lice. Moju
bolest onda hoće da izleče sve devojke. A otkud leka?

8. Vera

Možda verovati znači izjednačavati čebe sa nečim do-
brim ili zlim, izjednačavanje je bolest i tek. Pa što se onda
ne bismo lečili? Možda je lepo biti zdrav. Eno, jedno

Časovi kada ulazimo u san, jedna-
ki su možda časovima umiranja,
jednaki po moći naše koncentraci-
je, jednaki po veličini naše mašte.

iz zapisa D. B.

za J. M.

znamenje u obliku duge palo je na čelo neba. Ero prilike
da se neko od nas gore na nebu leći.

9. Nesreća

Izgubiću jednoga dana sebe, izgubiću jednoga dana
tebe, izgubiću dobru noć, jednoga dana izgubiću dobru sta-
ru maglu i moraću da pobegnem u neke šume gde se kriju
razbojnici. Jednoga dana, ja ću nekome putniku otići, možda,
njegov dobar mali dan, ali uzalud. I nijedan dan meni
neće pomoći dok ne pronađem svoju dobru malu noć. Da li
da tražim tada, jer možda je neko našao i obojio u neki
tužan putni dan.

10. Zvezde

Ako nekupit probiju zvona do moje sobe, naslutim da
je neko negde umro i pišem po jedan »Memento mori«
i jedan »Rekvijem« za hor ptica. Koliko je to čudno da se
čovek koji toliko voli svet oko sebe poveže sa pticama i
bubama. Ne znam zašto, ali svako ima svoju pticu, kao
i svoju zvezdu, svako ima svoju bubu, makar u glavi.

11. Bilje

Neko se vara kod malih stvari, a neko kod velikih.
Neko se nikad nije prevatio i crvi su ga izjeli, a neko se
ceo život vara i eno gde mu ljljani cvetaju u bašti.

12. Duel

U mojoj sobi nema oblaka. Tavanica moje sobe iOak
nije vedra. Reći ću tajnu. Tavanica moje sobe se iskež
i izmeni mi dobru noć. Ali u mojoj sobi, u saksijama, takmiče
se neke biljke koja će pre dohvatiti tavanicu. Eto, ceo
život očekujem trenutak da vidim kako će iskežena tavanica
odgristi glavu pobednici. Čudne li nagrade! I uvek se pitam
da li će druga uspeti da zadrži sebe od raščena. Dobrog
li pitanja!

13. Bit

Tooliko ljudi čovek dnevno sretno da ne zna šta da
misli o njima. Ja imam svoje mišljenje koje sam zasadio u
saksiju š, da znate, izrasla je trska, ali treba znati načiniti
dobru sviralu.

14. Opasnosti fantazije

Uveče, sâm sam, drug si mi a nema te. Sveća koja gori
nadvladava čestice mraka. Slutim te i slušam kako izviriš
iz mračnih kutaka sobe, iz zidova, iz namestaja. Što li mi
se privlači kada sam ti prijatelj? Moje kosti osvajaš svojim
bićem. Noć i ja, sami u sobi, slutimo te. Treba pogledati
kroz otvoren prozor, kao mesec, i videti da sveća gori u
sobi, samo zato što je neko mrtav. Raspeća nema, krsta
nema, birši čovek, sada mrtvac, bio je aceta. Pa ipak,
zapalio sam sveću pored svoga leša koji sanja, i pišem
jednu mračnu pesmu kako mi se privlači kao zverka.

REDAKCIJA OVOG BROJA ZAKLJUČENA JE 25
NOVEMBRA 1958 GODINE